

Muzeum Niepodległości

9. Przegląd Kina Historycznego

Muzeum Niepodległości wraz z **Fundacją Filmowa Warszawa** zapraszają
w weekend **26-27 września** b.r. na **9. Przegląd Kina Historycznego**.

Pokazy odbędą się w sali kinowej zlokalizowanej w

Muzeum Niepodległości przy al. Solidarności 62.

Na wszystkie projekcje wstęp wolny!

Na ekranie sześć obrazów niezapomnianych twórców polskiej kinematografii. **Sześć różnych, choć tak samo bohaterских i dramatycznych, historii związanych z wrześniem 1939 roku.** Młody chłopak zrywa nocą hitlerowską flagę i zawiesza biało-czerwoną („**Akcja pod Arsenalem**”). Ten odważny gest mógł kosztować życie, również innych – na polu walki z bronią w rękę znalazły się również dzieci - harcerze i harcerki; na nich hitlerowcy dopuścili się największych okrucieństw („**Ptaki, ptakom**”). Wrzesień 39' to również osobiste dramaty – czy miłość młodego Polaka i 16-letniej Niemki dostanie szansę w tak okrutnych czasach („**Sąsiedzi**”)?. „**Westerplatte**” – to właśnie tu padły pierwsze strzały II wojny światowej. Rekonstrukcja obrony półwyspu autorstwa **Stanisława Różewicza** została uznana przez polskich krytyków za jeden z najwybitniejszych rodzimych filmów o wojnie. Na ekranie również tytuł, który wg słów samego reżysera nie stanowi próby odtworzenia fragmentu historii: *„Film ten nie jest dokładną rekonstrukcją zdarzeń historycznych. Obok postaci prawdziwych występują w nim postacie zmyślone. Chcielibyśmy, aby w ich losach odbiły się losy ludzi, którzy żyli, walczyli i umierali w Warszawie we wrześniu 1939 roku...”* - informacja taka otwiera „**Gdziekolwiek jesteś panie prezydencie**” **Andrzeja Trzosa-Rastawieckiego**. Również i **Andrzej Wajda** oraz **Wojciech Żukrowski**, jako autorzy scenariusza do „**Lotnej**” potraktowali pierwowzór literacki filmu bardzo umownie. *„Nie traktuję tego filmu jako rozrachunku z przeszłością. Pragnę jedynie wzruszyć widzów, pokazać im zderzenie wojny z jesienią, tą najpiękniejszą u nas porą roku, gdy ludzie zbierają plony swej pracy. I chciałbym tym filmem pożegnać piękną narodową tradycję”*.

KALENDARZ PROJEKCJI

SOBOTA 26.09

10.00 - AKCJA POD ARSENAŁEM - reż. Jan Łomnicki, Polska 1977, 93 min.

12.00 - PTAKI, PTAKOM - reż. Paweł Komorowski, Polska 1976, 84 min.

14.00 - SĄSIEDZI - reż. Aleksander Ścibor-Rylski, Polska 1969, 135 min.

WWW.FILMOWAWARSZAWA.ORG

NIEDZIELA 27.09

10.00 - LOTNA - reż. Andrzej Wajda, Polska 1959, 85 min.

12.00 - WESTERPLATTE - reż. Stanisław Różewicz, Polska 1967, 91 min.

14.00 - GDZIEKOLWIEK JESTEŚ PANIE PREZYDENCIE...- reż. Andrzej Trzost-Rastawiecki, Polska 1978, 86 min.

SZCZEGÓŁOWY KALENDARZ PROJEKCJI

SOBOTA 26.09

10.00 - AKCJA POD ARSENAŁEM - reż. Jan Łomnicki, Polska 1977, 93 min.

Tematem przewodnim filmu są wydarzenia opisane w książkach: „Kamienie na szaniec” Aleksandra Kamińskiego i „Akcja pod Arsenalem” Stanisława Broniewskiego. Okupacyjna Warszawa. Z gmachu „Zachęty”, przekształconego w Dom Kultury Niemieckiej, młody chłopak zrywa nocą hitlerowską flagę i zawiesza biało-czerwoną - wraz ze stojącymi na straży kolegami, Rudym i Zośką, Alek szybko ucieka rikszą. Niemcy nasilają działalność propagandową - ze specjalnej ciężarówki wyświetlają na ulicach kronikę filmową („Wochenschau”). Chłopcom udaje się wrzucić do samochodu materiał wybuchowy i rozbić kino-wóz... Trójka przyjaciół trafia na bazar - Alek marzy o dodającej szyku skórzanej kurtce. Gdy dobijają targu (Zośka poświęca ulubionego „pelikana” i szalik, by zdobyć brakujące pieniądze) obok hitlerowiec katuje Żyda. Alek nie wytrzymuje - rzuca się na oprawcę i uderza, przyjaciele dokonują reszty. Ale spotka Alka reprimenda Rudego - taka spontaniczność reakcji może być niebezpieczna dla wszystkich...

SOBOTA 26.09

12.00 - PTAKI, PTAKOM - reż. Paweł Komorowski, Polska 1976, 84 min.

Adaptacja powieści Wilhelma Szewczyka pod tym samym tytułem. „Ptaki ptakom” podejmują temat trochę zaniedbany przez naszą kinematografię, a mianowicie walki Ślązaków z Niemcami we wrześniu 1939 roku. Oprócz doświadczonych żołnierzy, zwykle byłych powstańców śląskich, pod bronią znalazły się wtedy niemal dzieci - harcerze i harcerki. To właśnie na nich hitlerowcy dopuścili się największych okrucieństw. Gdy zdobyli obleganą przez ponad dobę wieżę spadochronową, zaczęli po prostu zrzucać młodocianych obrońców z kilkudziesięciometrowej wysokości. Te i inne wydarzenia dokumentuje skromny, lecz rzetelny film Pawła Komorowskiego. Katowice, wrzesień 1939 roku. W mieście odbywa się defilada oddziałów hitlerowskich. Na jej cześć wiwatują, spędzone wcześniej z tej okazji, tłumy. Do jednego z oficerów zbliża się dziewczyna z bukietem kwiatów. Rozlega się strzał. Oficer pada na ziemię zalany krwią. To pierwsza scena filmu. Resztę akcji pokazano w retrospekcjach kilkorga bohaterów. Hitlerowcy prowadzą ich do karetki więziennej, by przewieźć na miejsce rozstrzelania. Wśród skazanych są m.in. nauczyciel Karol Profaska (Henryk Bista w głównej roli!), górnik Sobek, harcerze Wilim i Danka. Karetka rusza, skazańcy zaczynają wspominać. Karol nie dotarł na czas do swojej jednostki. Gdyby zdążył, opuściłby wraz z wojskiem Katowice, zostawiając je na pastwę najeźdźcy. Zamiast tego przydzielono go do oddziałów samoobrony. Przypadek sprawia, że ku swemu zdumieniu zostaje

dowódcą formacji. Ważny punkt obserwacyjny, wieżę spadochronową, obsadzają harcerze. Kiedy grupa Profaski wyrusza na patrol, zostają sami. Jak się później okaże - do końca. W mieście nasilają się walki. Układ sił jest taki, że od początku wiadomo, kto zwycięży.

SOBOTA 26.09

14.00 - SĄSIEDZI - reż. Aleksander Ścibor-Rylski, Polska 1969, 135 min.

Rekonstrukcja przebiegu „czarnej niedzieli” w Bydgoszczy we wrześniu 1939; obraz bohaterskiej obrony Polaków w obliczu przygotowanej przez Niemców dywersji, spleciony z lirycznym wątkiem tragicznej miłości młodego Polaka i 16-letniej Niemki. Bydgoszcz w przededniu i w pierwszych dniach II wojny światowej. Prowokacje mieszkających tu Niemców... Miłość Piotra i Anny-Marii; on jest Polakiem, ona Niemką. Oboje przeżyć muszą wiele przykrości i upokorzeń ze strony swych rodziców i rodaków... Wycofujący się żołnierze polscy dostają się pod ostrzał bojówek hitlerowskich. Kontratak Polaków. Ginie Piotr chcący zdobyć broń, żeby walczyć... Niemcy po zajęciu miasta dokonują krwawej masakry Polaków.

NIEDZIELA 27.09

10.00 - LOTNA - reż. Andrzej Wajda, Polska 1959, 85 min.

Premiera „Lotnej” stała się wydarzeniem końca lat pięćdziesiątych i wywołała burzliwą dyskusję. O tak gwałtownym przyjęciu zdecydował sposób ujęcia bardzo drażliwej problematyki września. Andrzej Wajda i Wojciech Żukrowski jako autorzy scenariusza potraktowali pierwowzór literacki filmu bardzo umownie. *„Nie traktuję tego filmu jako rozrachunku z przeszłością. Pragnę jedynie wzruszyć widzów, pokazać im zderzenie wojny z jesienią, tą najpiękniejszą u nas porą roku, gdy ludzie zbierają plony swej pracy. I chciałbym tym filmem pożegnać piękną narodową tradycję”* - mówił Andrzej Wajda. Szwadron kawalerii jest symbolem świata, który choć już odszedł, przetrwał w świadomości narodowej. Grupka bohaterów mimo wojny i nieubłagane zbliżającego się końca pewnej, romantycznej w gruncie rzeczy epoki tworzy odrębny, zamknięty świat. Historia zdaje się toczyć gdzieś z boku. W warstwie fabularnej film składa się z pięciu sekwencji, tak przez samego reżysera opisanych – *„Pierwsza, to prezentacja szwadronu w jesiennym plenerze i przybycie kawalerzystów do pałacu. Lotna zostaje przekazana rotmistrzowi przez właściciela miejscowych włości. Sekwencja druga przedstawia popas w dworcu szlacheckim i pobliskiej wsi, trzecia zawiera osławioną szarżę na czołgi, śmierć rotmistrza, powrót do wsi, ślub podchorążego Jerzego z nauczycielką Ewą. Sekwencja następna obejmuje marszrutę szwadronu przez zatłoczone drogi, popas w lesie, bombardowanie, śmierć Jerzego. Sekwencja ostatnia pełni wyraźnie funkcję symbolu - śmierć Lotnej i złamanie szabli przed żołnierską tułaczką przez jednego z ocalałych ułanów szwadronu.”*

NIEDZIELA 27.09

12.00 - WESTERPLATTE - reż. Stanisław Różewicz, Polska 1967, 91 min.

„Westerplatte - półwysep u wejścia do portu gdańskiego - polska składnica amunicyjna na terenie Wolnego Miasta Gdańska, zbudowana na mocy postanowienia Rady Ligi Narodów. Jej załogę stanowił oddział wartowniczy w sile jednej kompanii piechoty i grupa pracowników cywilnych

- razem 182 ludzi. Jedyna straż polska u ujścia Wisły - 5 wartowni, 1 działo polowe, 2 działka przeciwpancerne, 4 moździerze. Westerplatte stało się pierwszą zaporą na drodze zaborczego pochodu Hitlera przez Europę. Tu padły pierwsze strzały II wojny światowej" - tymi słowami rozpoczyna się „Westerplatte” Stanisława Różewicza, uznane przez polskich krytyków za jeden z najwybitniejszych rodzimych filmów o wojnie. Reżyser, ochrzczony nawet mianem „piewcy września” dał tu znakomitą próbkę swego stylu, znanego już choćby z „Wolnego miasta” czy „Świadectwa urodzenia”. Po raz pierwszy „Westerplatte” pokazano na festiwalu filmowym w Moskwie, z którego film wrócił ze Srebrnym Medalem. Polska premiera miała miejsce w 28. rocznicę wybuchu II wojny światowej. Utwór Różewicza - w opozycji do stylistyki „szkoły polskiej” - pozbawiony jest romantycznej otoczki. Scenariusz powstał na podstawie skrzętnie zgromadzonej i zbadanej dokumentacji, w której niepoślednią rolę odegrały zapiski majora Henryka Sucharskiego - dowódcy westerplatczyków. Aktorów dobierano według podobieństwa do kreowanych bohaterów. Sposób narracji i staranność realizacji zbliża film do manieri dokumentalnej. W „Westerplatte” brak wyrazistego, pierwszoplanowego bohatera. Zastępuje go zbiorowość. Osią konstrukcyjną fabuły jest nasilający się spór między majorem Henrykiem Sucharskim i jego zastępcą kapitanem Franciszkiem Dąbrowskim. Pierwszy, widząc bezsens długotrwałego oporu, chciał przede wszystkim ocalić życie swych żołnierzy; drugi - wierząc, że Westerplatte jest dla całego narodu symbolem bohaterstwa i wytrwania, zamierzał bronić się do ostatniej kropli krwi. Film Stanisława Różewicza z drobiazgową dokładnością ukazuje 7 dni i nocy walki z nazistowskim najeźdźcą. Mistrzowskie zdjęcia Jerzego Wójcika wiernie oddają stan nieustannego napięcia, psychiczną ewolucję bohaterów od wiary w rychłą pomoc do tłumionej rozpacz i poczucia osamotnienia.

NIEDZIELA 27.09

14.00 - GDZIEKOLWIEK JESTEŚ PANIE PREZYDENCIE... - reż. Andrzej Trzosa-Rastawiecki, Polska 1978, 86 min.

„Film ten nie jest dokładną rekonstrukcją zdarzeń historycznych. Obok postaci prawdziwych występują w nim postacie zmyślane. Chcielibyśmy, aby w ich losach odbiły się losy ludzi, którzy żyli, walczyli i umierali w Warszawie we wrześniu 1939 roku...” - informacja taka otwiera film Andrzeja Trzosa-Rastawieckiego. Film ten nie jest więc ani opowieścią biograficzną ani kroniką wydarzeń. Zrealizowany został na taśmie czarno-białej i łączy w jednorodną całość zdjęcia archiwalne z nakręconymi przez ekipę filmową. Wiele scen wygląda jakby zostały wzięte z archiwum, a tymczasem zostały nakręcone współcześnie. Jest to zasługa operatora Zygmunta Samosiuka, który zresztą otrzymał za nagrodę specjalną jury i nagrodę za zdjęcia na festiwalu w Gdyni w 1978 roku. Rok 1934. Stefan Starzyński zostaje komisarycznym prezydentem Warszawy. Na stanowisku tym ma pozostać do wyborów. Rok 1939 w wyborach Starzyński nie uzyskuje wymaganej większości, ale w dalszym ciągu pełni funkcję prezydenta. 1 września 1939, Stefan Starzyński zaczyna organizować życie w bombardowanej stolicy. Sprzeciwia się nakazowi ewakuowania ważniejszych urzędów i w porozumieniu z gen. Czumą organizuje cywilną obronę miasta. W odpowiedzi na apel prezydenta warszawiacy budują barykady, kopią rowy przeciwlotnicze, przygotowują punkty sanitarne. W swoich codziennych przemówieniach radiowych Starzyński podtrzymuje na duchu ludność stolicy. Warszawę opuszczają w pośpiechu przedstawiciele obcych placówek dyplomatycznych, pozostaje jednak amerykański dziennikarz zafascynowany bohaterską postawą mieszkańców i ich prezydenta. Tymczasem sytuacja w mieście

jest z każdym dniem coraz trudniejsza, brakuje wody, elektryczności, lekarstw. 26 września zapada decyzja o kapitulacji. W sztabie naczelnego dowództwa pojawia się zdesperowany młody żołnierz z zamiarem zabicia gen. Rómmla, który jego zdaniem zdradził ojczyznę godząc się na kapitulację. Do zabójstwa jednak nie dochodzi. Niemcy wkraczają do Warszawy, Starzyński nie chce skorzystać z ostatniej szansy wyjazdu - swoje miejsce w samolocie odstępuje amerykańskiemu dziennikarzowi. Miesiąc później zostaje aresztowany w swoim gabinecie przez gestapo i wywieziony w nieznane miejsce.

MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI

Aleja Solidarności 62

00-240 Warszawa

www.muzeumniepodleglosci.art.pl

FUNDACJA FILMOWA WARSZAWA

www.filmowawarszawa.org

kontakt: 0 609 525 756